

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası

Detektiv əsərlərin banisi – Cəmişid Əmirov

Cəmişid Əmirovun 100 illik yubileyi münasibətilə mərkəzi kitabxanaların uşaq şöbələri, MKS-nin şəhər, qəsəbə, kənd kitabxana filialları üçün hazırlanmış metodik vəsait

Bakı – 2017

Tərtibçilər:

**Aynurə Əliyeva
Şəhla Əliyeva**

Redaktor:

Könül Ağazadə

**İxtisas redaktoru və
buraxılışa məsul:**

Şəhla Qəmbərova
Əməkdar Mədəniyyət işçisi

Detektiv əsərlərin banisi – Cəmşid Əmirov: metodik vəsait /
tərt. ed.: A.Əliyeva; red. K.Ağazadə; ix. red. və burax. məsul
Ş.Qəmbərova; F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası.-
Bakı, 2017.-15 s.

©F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2017

Tərtibçidən

Yer üzünə milyardlarla insan gəlib-gedib və dünyanın bu insan karvanı yenə öz gedişindədir. Hərəyə bir ömür bəxş edilib. Uzun, qısa və s. fərq həmin ömrü necə başa vurmaqdır. Ömür var ki, günü əsrə bərabər. Belə ömür cild-cild kitaba sığmaz. Mənalı ömür sürən insanlardan biri də istedadlı qələm sahibi Cəmşid Əmirovdur. O, özünün dəst-xətti, yaradıcılıq üslubu, elmi istiqaməti, şəxsi mövqeyi, nüfuzu ilə seçilən alimdir. O, bütöv bir şəxsiyyətdir. Onun cildlərə sığmayan ömür kitabının hər səhifəsi ləyaqətlə, şərəflə yazılıb. Cəmşid Əmirov bütün əsrlərdə fəxr ediləsi, qədim və şərəfli tarixi olan Azərbaycan xalqının ləyaqətli və qeyrətli oğullarındandır. Qeyrətli və əvəzsiz Azərbaycan müdriki həmişə qürur duyduğumuz, iftixarımız, xalqımızın görkəmli yazıçı, jurnalist Cəmşid Əmirovun ədəbiyyatımızda öz yeri, öz dəsti-xətti var. Həyatın mənası yaşanan illərin sayında deyil, onun necə yaşanmasındadır. Gözəl, mənalı olduğu qədər dolu-dolu yaradıcılıq uğurları ilə zəngin həyat sürən görkəmli yazıçı Cəmşid Əmirovun bu il 100 illik yubileyi qeyd olunur. Bu münasibətlə bu vəsaiti işləməyi özümüzə borc bildik. Vəsait iki hissədən ibarətdir. I hissə şairin həyat və yaradıcılığından bəhs edir. II hissə isə yaradıcılığından bəhs edən tədbirlərdən söhbət açılır.

Yaradıcılığı

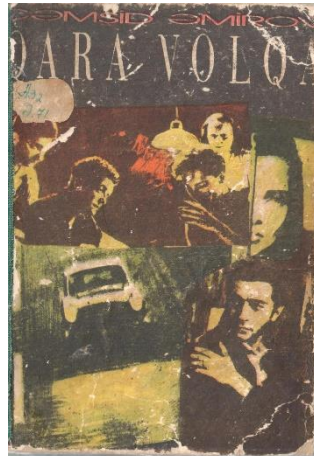
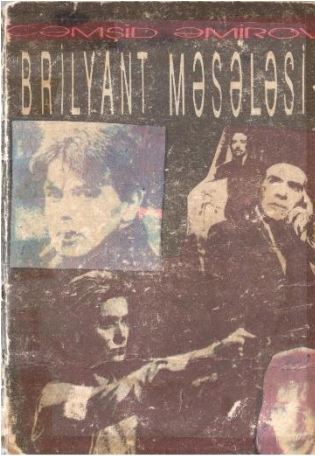
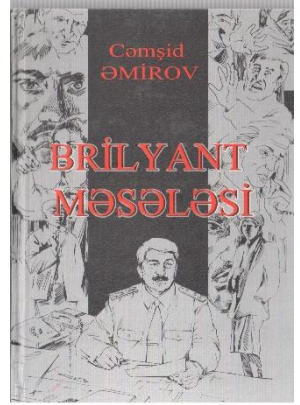
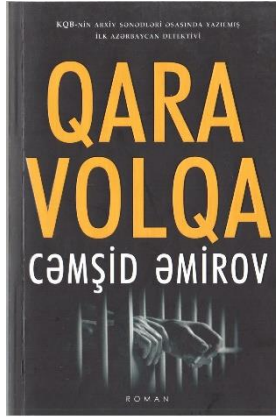
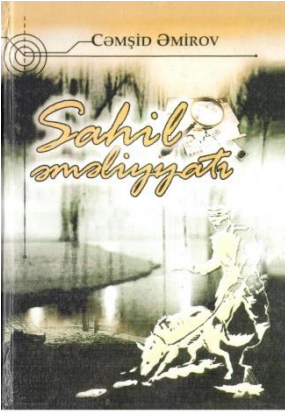
Cəmşid Əmirov 1918-ci il fevralın 10-da Azərbaycanın Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirib Əzizbəyov adına Azərbaycan Sənaye İnstitutuna daxil olmuş, eyni zamanda respublika qəzetləri ilə əməkdaşlıq etmişdir. Son kursda institutu tərk etdiyinə görə öz ixtisası üzrə (mühəndis-geoloq) işləməyə həvəs göstərməmişdir. “Azərbaycan gəncləri” qəzetində məsul katib (1937-1940), “Gənc işçi” qəzetində şöbə müdiri (1940-1941), “Bolşevik” qəzetində məsul katib (1941),

“Əzizbəyovneft” şirkətində mühəndis-geoloq (1941-ci ilin mayından dekabrınadək) işləmişdir. İkinci Dünya müharibəsi zamanı ön cəbhədə Sovet Ordusu tərkibində zabit kimi Almaniya, Polşa, Çexoslovakiya, Avstriya və Çində olmuşdur.

Ordudan tərxis ediləndən sonra “Amustral”ın tikintisində fəal iştirak etmişdir. Sonra “Azərbaycan gəncləri” qəzetində şöbə müdiri, “Sovet ticarəti” (Moskva) qəzetində xüsusi müxbir, Neftnəşrdə baş redaktor, “Azərbaycan neft təsərrüfatı” jurnalında redaktor müavini, “Bakı” qəzetində şöbə müdiri işləmişdir. Bir müddət Bakı Maliyyə-kredit texnikumunda direktor (1969-1972) olmuşdur. Sonra fərdi təqaüdə çıxmışdır. “Vətən müharibəsi” (I dərəcəli), “Qırmızı ulduz” ordenləri, “Döyüşdə fərqlənməyə görə”, “Köniqsberqin alınmasına görə”, “Berlinin alınmasına görə”, “Almaniya üzərində qələbəyə görə”, “Yaponiya üzərində qələbəyə görə” medallarına layiq görülmüşdür. Ədəbi yaradıcılığa 1940-cı illərdən oçerk, felyeton və hekayələrlə başlamışdır. Onun ilk mətbu oçerki “Dəqiqələr, saniyələr...” “Azərbaycan gəncləri” qəzetinin 28 avqust 1946-cı il tarixli sayında dərc edilmişdir. 1982-ci il dekabrın 29-da vəfat etmişdir.

Böyük insan Cəmşid Əmirovun anadan olmasının 100 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq, kitabxanada bir sıra tədbirlər: kitab müzakirəsi, oxucu konfransı, rəsm və şeir müsabiqəsi, icmal, ədəbi-bədii gecə keçirilə bilər. C.Əmirovun yaradıcılığını gənc nəslə və oxuculara tanımaq məqsədi ilə kitabxanada kitab sərgisi də təşkil oluna bilər. Sərgidə onun müxtəlif illərdə çəkilmiş foto stendi, kitabları ilə yanaşı digər müəlliflərin onun haqqında yazdığı kitablar, araşdırmalar, ona ithaf edilən şeirlər, kəlamlar və dövrü mətbuatda yer alan məqalələr öz yerini almaqdadır. Sərgiyə müxtəlif başlıqlarla verilə bilər: “Xatirələrdə yaşayan yazıçı”, “Cəmşid Əmirov 100”, “Həyata bağlı sənətkar – Cəmşid Əmirov”, “Novator yazıçı – Cəmşid Əmirov”, “Yenilikçi yazıçı”, “Naxçıvandan doğan günəş – Cəmşid Əmirov” və s.

Kitab Sərgisi

Cəmşid Əmirovun 100 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq, keçirilən maraqlı tədbirlərdən biri də sərgi ətrafında oxucularla söhbət adlanır. Tədbir zamanı kitabxanaçı yazıçı, jurnalist Cəmşid Əmirovun kitabları əsasında sərgi təşkil edir. Kitabxanaçı növbə ilə yazıçının kitablarını, xüsusən də “Brilyant məsələsi” kitabını oxucularla tanış edərək geniş və maraqlı məlumatlar verir.

Kitabxanaçı: Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində ilk dəfə macəra janrına müraciət edən yazıçı məhz görkəmli şəxsiyyət Cəmşid Əmirovdur. Altmışıncı illərin Azərbaycan mətbuatından bu ad hər kəsə yaxşı tanışdır. O, istedadlı, macəraçı, yazıçı, mübariz jurnalist, kinossenari müəllifi kimi imzasına keçmiş ittifaq respublikalarının da mətbuatında tez-tez rast gəldiyimiz və bu günlər 100 illiyi tamam olmuş, Cəmşid Cabbar oğlu Əmirovdur.

Onun bir çox əsərləri kimi “Brilyant məsələsi” kitabı oxucunun yaddaşında silinməz izlər qoydu. “Brilyant məsələsi” kitabına maraq o qədər güclü idi ki, artıq əl-əl gəzən bu əsər öz məcrasından çıxmışdı. Artıq həmin dövrdə bu kitabı əldə etmək bir müşkülə düşmüşdü. Əsər sözün əsl mənasında o dövrdə bir hadisəyə çevrilmişdi. Əsərin sevilməsinin səbəblərindən biri də Azərbaycan ədəbiyyatında detektiv janrına ilk dəfə müraciət olunması, həm əsərin yazıçı tərəfindən yüksək professionalıqla yazılmasıdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, C.Əmirov “Brilyant məsələsi” ndən öncə artıq oxucuların qəlbinə yol tapan, Azərbaycan polislərinin həyatından, onların ağır, çətin işindən bəhs edən “Sahil əməliyyatı” povesti ilə nəinki respublikamızda, hətta ondan çox-çox uzaqlarda tanınmağa başlamış və əsər bir neçə dilə tərcümə olunmuşdur. Təsadüfi deyil ki, respublikadan kənar da oxucu marağına səbəb olan bu əsər kinematoqrafçıların diqqətini cəlb etməyə bilməzdi. Məhz buna görə də əsərin ssenarisinin yazılması üçün yazıya müraciət olunur və nəticədə həmin povest əsasında “İstintaq davam edir” filmi çəkilib.

Cəmşid Əmirovun “Brilyant məsələsi” povesti 1962-ci ildə yazılıb. Əsərin yazılmasında yazıçının məqsədi Azərbaycan polis kollektiv gücünü Azərbaycan xalqına göstərə bilməkdir. Əsər detektiv janrındadır. İkiyüz əlli səhifə olsa da, roman deyil, povestdir. Dünya ədəbiyyatının detektiv nümunələrindən fərqli olaraq, bu əsərdə konkret cinayət və o cinayətin üstünü açan konkret xəfiyyə yoxdur. Burada polisin komanda şəklində fəaliyyətindən və drujinaçıların onlara köməyindən bəhs olunur. “Brilyant məsələsi” povestinin baş qəhrəmanlarını – Yədullanı və Zerkola Klaranı əsərə real həyatdan gətirib. Povest boyunca oxucu bu mənfi obrazlarla, kapitan İsayevin təmsalında onlara qarşı mübarizə apararı, aman vermədən onları təqib edən personajların başına gələnələrə şahidlik edirlər və bu müddətdə nə zaman baş verdiyini hiss etmədən gözlərini açarkən özlərini qarışıq cinayət hadisələrinin düz ortasında tapırlar. Brilyant məsələsi povestindəki Yədulla və Klara obrazları həyatdan götürülüb. Hər ikisi cibgir olub. Elə əsərdə də mənfi qəhrəman kimi təsvir olunublar. Povestin məzmununa görə, Yədulla polis tərəfindən ifşa olunur, amma o polisdən yaxasını qurtarıb qaça bilir və bir müddət Ukraynada gizlənilir. Yədulla bir də əsərin sonlarında peyda olur. Bu müddət ərzində isə mənzil oğurluğu baş verir. İttiham olunan şəxs günahsızlığını etiraf edə bilmir. Ev sahibəsi isə polis şöbəsinin əməliyyatçısı kapitan İsayev tərəfindən nəzarətdə saxlanılır. Ev sahibəsinin telefon danışqları dinləndəndən sonra o, həbs olunur.

Yazıçı əsərdə möhtəşəm drujinaçı obrazları yaratmışdı. Bu drujinaçılar təhlükəli cinayətlərin üstünün açılmasında polisə əvəzsiz xidmət göstərirdilər, əksər hallarda polisi əvəz edirdilər. Epiloqda Yədullanın həbsini də drujinaçı meşəbəyi təşkil etmişdi. Ləqəbi Zerkola, tam adı Klara Yusifzadə olan bu qadın C.Əmirovun onu azadlıqda olduğu vaxt yedizdirdiyini, ata kimi rəftar etdiyini deyirmiş. Ev sahibəsinin telefon danışqları dinləndəndən sonra o, həbs olunur. “Brilyant məsələsi” oxucular tərəfindən sevinclə qarşılandığı, əsərdə olan surətlərin həyatdan

götürülüb-götürülmədiyi haqda C.Əmirova gələn məktublarda, öz əksini tapıb. S. Mümtaz adına Azərbaycan Dövlət Ədəbiyyat və İncəsənət arxivində yazıçıya müxtəlif bölgələrdən gələn məktublar saxlanmaqdadır. Məhz həmin məktublarda oxucular əsərdə olan Yədullanın, Klaranın şəxsiyyəti ilə maraqlanır, həmin cinayətkarların doğrudan da həyatdan götürülüb-götürülmədiyini bilmək istəyirdilər. Oxucular, həmçinin bu cinayətkar dəstə ilə mübarizədə fədakarlıq göstərən kapitan Əli Rüstəmov haqqında da məlumatlandırılmalarını xahiş edirdilər.

Bu suallara cavab verməzdən əvvəl qeyd etmək mümkündür ki, yazıçı görüşlərində qələmə aldığı insanları həyatdan götürdüyünü etiraf etmiş, lakin həmin şəxslərin bəzilərinin adlarında müəyyən dəyişikliklər etdiyini də bildirmişdi.

C.Əmirov böyük ürək sahibi olan yazıçılardan idi. Təsadüfi deyil ki, əsərlərinin qəhrəmanı olan kapitan Əli Rüstəmov da onun qayğıkeşliyi nəticəsində hüquq mühafizə orqanlarına yenidən qaytarılmışdır. Onun əsl adı Səfərli Rüstəm oğlu Rüstəmovdur. O, vaxtı ilə polis sıralarından kənarlaşdırılarkən C.Əmirov ona dayaq durmuş, haqqın zəfər çalmasına nail olmuşdur. Sonra isə əsərlərində onu bacarıqlı, qayğıkeş, işinin öhdəsindən gələn, cinayətkarlarla mübarizə aparan bir zabıt kimi göstərmişdir. Onu da qeyd etmək istərdim ki, povest o vaxt Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının və Respublika İctimai Asayışı Mühafizə Nazirliyinin mükafatına layiq görülmüşdür.

Kitabxanaçının dəyərli məlumatından sonra iştirakçılar əsərdən parçalar nümayiş etdirirlər.

Kitabxanada oxucular tərəfindən sevilən tədbirlərdən biri də rəsm müsabiqələridir. Bildiyimiz kimi Cəmşid Əmirov bir-birindən gözəl əsərlər müəllifidir. Müsabiqə zamanı xeyli sayda məktəblilər müsabiqəyə cəlb olunur və bu haqda məlumatlandırılırlar. Oxucular əsərləri oxuyaraq tanış olur və həmin hekayələrə uyğun rəsmlər çəkirlər. Şəkillərin hazırlanması üçün uşaqlara iki həftə vaxt verilir. Bu vaxt ərzində oxucular həm Cəmşid Əmirovun əsərlərini oxuyur, həm də

oxuduqları və çox bəyəndikləri əsərlərə uyğun şəkillər çəkirlər. Ən gözəl mənə kəsb edən rəsm işləri mükafatlandırılır.

Cəmşid Əmirovun 100 illik yubileyi ilə bağlı keçirilən maraqlı tədbirlərdən biri də kitab müzakirəsidir. Bu məqsədlə kitabxanaçı bir neçə məktəblə sıx əməkdaşlıq edir. O, şagirdləri, xüsusən də, yuxarı sinif şagirdlərini kitabxanaya cəlb etməklə yazıçının gördüyü işlər və onun kitabları ilə tanış edir. Kitabxanaya abunə olan şagirdlər Cəmşid Əmirovun gördüyü işlərlə yaxından tanış olurlar. Daha sonra kitabxanaçı sözü gedən tədbir üçün müəyyən olunmuş tarixdə oxucuları kitabxanaya dəvət edir.

Kitabxanaçı iştirakçıları və qonaqları salamladıqdan sonra C.Əmirov haqqında dəyərli məlumatlarla onları bilgiləndirir.

Kitabxanaçı: Qədim Naxçıvan diyarında Əcəmi Naxçıvanidən tutmuş Hüseyn Cavidə qədər sayı məlum olmayan neçə-neçə dühalar bu torpaqda doğulmuşdur. Bu dühalardan biri olan Naxçıvan şəhərin “Sarvanlar məhəlləsi”nin aşağı hissəsində, “Böyük bağ” deyilən səfalı yerdə, “Kərbəla Musa” çeşməsinin yaxınlığında Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində ilk dəfə olaraq detektiv janrının banisi olan Cəmşid Əmirov dünyaya göz açıb. 1918-ci ildə Azərbaycan Demokratik Cumhuriyyətinin “azadlıq günəşi yaydığı” günlərdə Cabbar kişinin ailəsində bir sevinc var idi. Dünyaya yenidən göz açan körpəyə həyat bəxş edən gənc ana bilmirdi ki, bu uşaq Əmirovlar ailəsini, hətta Azərbaycanı istedadı ilə neçə-neçə ölkələrdə tanıtdıracaq. Cəmşid Əmirov dövrünün yeganə yazıçısı idi ki, onun kitabları oxucuların davamlı təkidi ilə nəşr edilirdi. Onu qeyd etmək lazımdır ki, Cəmşid Əmirovun yalnız “Qara Volqa”sı qısa müddət ərzində iki dəfə və hər dəfə də 50 min tirajla çap olunurdu. Maraqlıdır ki, C.Əmirovun nəşriyyatlara verdiyi gəlirləri o zaman heç bir qələm sahibi verə bilməmişdi. Yazıçının əsərləri dəfələrlə çap olunsada, lakin hər dəfə bu əsərləri tapmaq müşkilə çevrilirdi. Oxucuların yazıçıya hədsiz sevgisi olduqca çox idi. Cəmşid Əmirovun bir yazıçı kimi səciyyələndirən, ona şöhrət gətirən ən

başlıca məziyyət əsərlərinin əsas etibarlı ilə vahid bir mövzuya bağlı olmasıdır. Bu mövzu ilk növbədə onun tərəfindən ictimai asayiş sahəsində çalışan adamların çətin və ağır həyatını təsvir etməkdir. Müəllif məhz bu mövzu vasitəsilə insanda məğrurluğu, təmizliyi, paklığı, düzlüyü, əxlaqi, mənəvi saflığı göstərmək istəyi idi. “Sahil əməliyyatı”, “Brilyant məsələsi”, “Qara Volqa” və başqa əsərləri bu baxımdan yazıçının bədii uğuru sayıla bilər. Asayişimizin keşiyində duranların gündəlik həyatından bəhs edən bu əsərlərdə polis işçilərinin qatı cinayətkarlarla ölüm-dirim mübarizəsindən və canilərin havadarlarının açıqlığı ilə əsərdə öz əksini tapmışdır.

Dəyərli iştirakçılar, budəfəki seçimimiz Cəmşid Əmirovun “Qara Volqa” romanıdır. “Qara Volqa” romanı 1966-cı ildə işıq üzü görüb. “Qara Volqa” romanı Azərbaycan detektiv ədəbiyyatının ilk və ən parlaq nümunələrindən biridir. Əslində bu əsər yazıçı Cəmşid Əmirovun bir müddət əvvəl yazdığı “Brilyant məsələsi” romanının davamıdır. Doğrudur, kitablarda baş verən hadisələr müxtəlifdir. Əgər birinci romanda söhbət Yədullanın yaratdığı kriminal qruplaşma ilə mübarizə aparılırsa, ikincidə obrazlar dəyişir: burda qəhrəman Pəncəli Aslan və onun cinayətkar dəstəsidir. Ancaq cinayətkar qruplara qarşı mübarizə aparən hüquq-mühafizə orqanlarının nümayəndələri, təxminən eyni adamlardır. Xüsusən hər iki kitabın baş qəhrəmanı Əli Rəsulov! Üstəlik, romanlarda bəhs olunan hadisələrin zaman ardıcılığı var. Söhbət müharibədən sonranın Bakısında cərəyan edən hadisələrdən gedir. Hansı ki, Həsən Seyidbəylinin təxminən eyni illərdə məşhur olan “Cəbhədən cəbhəyə” əsərində olduğu kimi...

Pəncəli Aslan qadındır. Atası qız övladı istəmir, ancaq taleyin əksinə gedə bilməyincə onun adını Aslan qoyur. “Aslanın erkəyi, dişisi olmaz” məntiqi bu qızın taleyinə hələ uşaq yaşlarından təsir edir. O, tezliklə qəddar, əzəzil, rəhmsiz, eyni zamanda qoçaq, ağıllı, tədbirli və hiyləgər bir insana çevrilir. Kriminal dünyaya meyl Aslanın təbiətindədir. Fiziki

gücü ilə oğlan tay-tuşlardan da seçilən Aslan tezliklə “Pəncəli” ləqəbini qazanır. Sonrası isə məlumdur...

O, özünün sağ əli olan “Paxan”la böyük cinayətkar dəstə yaradır. Bu dəstə yüksək ustalıqla idarə olunur. Hətta dəstənin ən fəal üzvləri belə kimə qulluq etdiklərini, başçılarının kim olduğunu bilmir. Onlarla günahsız insanı öz qurbanına çevirən bu cinayətkar şəbəkəniilmə-ilmə söküb araşdırmaq heç də asan deyil. Oxucu bacarıqlı hüquq-mühafizə orqanları işçiləri ilə birlikdə bu düşünlərin açılmasında iştirak edir. Bütün qurbanlara rəğmən əsər nikbin sonluqla bitir, günahkarlar cəzasını alır.

Budəfəki seçimimiz Cəmşid Əmirovun “Qara Volqa” romanıdır. “Qara Volqa” filmini indiki detektivlərlə müqayisə etmək çətindi. Ona görə ki, o filmdə Muxtar Maniyev, Zərnigar Ağakişiyeva, Nəsir Sadıqzadə, Fuad Poladov, Rasim Balayev, Laləzar Mustafayeva, Nəsibə Eldarova... kimi peşəkarlar oynayıblar.

“Qara Volqa” bir çox digər əsərlər kimi bütünlüklə yazıçı təxəyyülünün məhsulu deyildi. Hər bir obrazın prototipi olmaqla və bütün ədəbi qayda-qanunlara riayət etməklə bədii cəhətdən ustalıqla yazılmışdır. Ən başlıca səbəb isə illərlə haqqında yazılması yasaq olunmuş, məxfi hesab edilən bir sahəni – barəsində çəkinə-çəkinə danışılan sirli oğru aləmini, milisin oğrularla mübarizəsini ədəbiyyata gətirilib oxucunun ixtiyarına verilməsi idi.

Əsərdə Pəncəli Aslanın başçılıq etdiyi cinayətkar dəstənin törətdiyi saysız-hesabsız cinayətlərdən və hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən cinayətkar qrupun dağıdılmasından danışılır. “Qara Volqa” yazıcının ilk romanı deyildi, yazıçı ondan əvvəl də, sonra da bu ruhda əsərlər yazmışdı. Ancaq onu da qeyd edək ki, bu əsər bədii məziyyətləri, süjeti, kompozisiyası daha cəlbedici və zəngindir.

Detektiv əsərlər müəllifi Bəhram Çələbinin sözlərinə görə, “Qara Volqa” kifayət qədər maraqlı əsərdir və həyat həqiqətlərinə uyğun qələmə alınıb.

Sonda onu deyə bilərik ki, Cəmşid Əmirovun “Qara Volqa”sı heç vaxt öz cazibədarlığını itirmir.

Tədbirin sonunda oxucular əsərdən müəyyən parçalar səhnələşdirirlər.

Yazıcının 100 illik yubileyi münasibəti və eyni zamanda onu oxuculara tanımaq məqsədi ilə kitabxanada “Həyata bağlı sənətkar – Cəmşid Əmirov” adlı xatirə gecəsi keçirilə bilər. Tədbirə Azərbaycanın görkəmli ədib və yazarları; sənət-söz adamları, oxucular, məktəblilər toplaşır. Qonaqlar yazıcının şəkilləri, müxtəlif adda əsər başlıqları və şeir misraları yazılmış çərçivələrlə bəzədilmiş zalda öz yerlərini alırlar. Gecəyə keçid almaq üçün aparıcılar səhnəyə yaxınlaşır.

I aparıcı: Salam, dəyərli qonaqlar, bu il böyük insan bənzərsiz, yenilikçi və eyni zamanda novator yazıçı Cəmşid Əmirovun anadan olmasının 100 illiyi tamam olur. Bu münasibətlə buraya yığışmışıq. Onun keçdiyi yarpaq-yarpaq ömür yoluna işıq salmaq üçün bu vacib gecəyə toplanmışıq. Bu il görkəmli yazıçı, tanınmış nasir Cəmşid Əmirovun anadan olmasından 100 il ötür. Bilindiyi kimi yazıçı Cəmşid Əmirov ədəbiyyatımıza gətirdiyi yeniliklə Azərbaycan detektiv ədəbiyyatının banisi kimi tanınmışdır. Sağlığında yazıcının dörd kitabı çap olunub və bu əsərləri ilə, o, milli ədəbiyyatımızda detektiv üslubun yaradıcısı haqqını qazanıb və kitabları kütləvi şəkildə oxucuların ixtiyarına verilib. Yazıçı 1966-cı ildə “Azərbaycanfilm” də çəkilməmiş “İstintaq davam edir” (rejissor Əlisəttar Atakişiyev) adlı bədii filmin ssenarisini də yazıb. 1994-cü ildə onun əsəri əsasında “Qara Volqa” da ekranlaşdırılıb. Elşən Məmmədovun ərsəyə gətirdiyi bu ekran əsərinin ssenarisini Nəriman Əbdülrəhmanlı yazıb. Filmin məsləhətçisi Cəmşid Əmirovun oğlu Çingiz Əmirov olub.

II aparıcı: Hələ gənc yaşlarından ədəbi bədii yaradıcılığa xüsusi həvəs göstərən Cəmşid cəbhə illərində bir sıra mətbuat orqanlarında məqalə və xəbərlərlə çıxış etmiş, jurnalistlik peşəsinə meyli artmışdı. Görünür, cəbhədən qayıdanda özünü jurnalistliyə həsr etməsi də bu meyildən irəli gəlib. Sonralar Cəmşid Əmirov ciddi felyetonlar, tənqidi yazılarla peşəkar jurnalist kimi çıxış edir. 1950-ci illər Cəmşid Əmirovun bir yazıçı kimi yetişdiyi illər olmuşdur. 1955-1957-ci illərdə o, ilk böyük macərə əsərini – “Sahil əməliyyatı” povestini yazmışdır. Bu əsər təkcə respublikamızda deyil, bir sıra başqa xalqların dövrü mətbuatında da dərc olunmuşdur. Təkcə bunu demək kifayətdir ki, “Sahil əməliyyatı” povesti bütünlüklə “Molodyoj Estonii” qəzetində oxuculara çatdırılmışdır. Povest Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı və Respublika İctimai Asayışı Mühafizə Nazirliyinin təşkil etdiyi müsabiqədə mükafata layiq görülmüşdü. Əsər həm də ekranlaşdırılmışdır və onu da qeyd etmək ki, əsər bu gün də ekranlardan düşmür və maraqla izlənilir.

Bundan sonra Cəmşid Əmirov bir-birinin dalınca neçə-neçə povest və roman yazmışdır. Ömrünün son çağlarında “Çətin iş” romanı, “İki mənalı teleqram” hekayəsi üzərində işləmişdir.

I aparıcı: Təəssüf ki, amansız ölüm istedadlı yazıçı və jurnalisti, zəhmətkeş, qayğıkeş və mərd xasiyyət, fədakar şəxsiyyəti vaxtından tez dünyasını dəyişdirməyə vadar etmiş, onun bir sıra yaradıcılıq planlarını yerinə yetirməyə aman verməmişdir. Yazıçı 1982-ci il dekabrın 29-da vəfat etmişdir. Onun hələ işıq üzü görməmiş ədəbi irsinin də oxuculara çatdırılması qayğısına qalmaq lazımdır.

Azərbaycan xalqının yetirdiyi böyük yazıçı, söz, fikir və əməl adamı, tanınmış ədib idi. Onun haqq dünyasına qovuşmağından uzun illər keçsə də, o, əsərlərində, əməllərində və parlaq ideyalarında bu gün də yaşayır. Necə ki, Azərbaycanın zəngin ədəbi məktəb və ədəbiyyatı var, deməli, Azərbaycanda detektiv əsərlərin banisi – Cəmşid Əmirovun adı və əsərləri hər zaman yaşayacaqdır.

Ədəbiyyat siyahısı

Əsərləri kitablarda

Qara "Volqa" : roman. - Bakı : Qanun, 2013. - 412 s. - KQB-nin arxiv sənədləri əsasında yazılmış ilk Azərbaycan detektivi.

Sahil əməliyyatı. - Bakı : Azərnəşr, 2007. - 308 s.

Brilyant məsələsi : Roman. - Bakı : Azərnəşr, 2008. - 360 s.

Şəhər yatarkən : Povestlər. - Bakı : Yazıçı, 1982. - 200 s. - kiril əlifbası ilə.

Haqqında mətbuatda

Abdullayev, Ş. Yazıçı, jurnalist// Ədəbiyyat qəzeti. - 1993. - 19 mart. - № 11. - S. 7.

Detektiv əsərlərin banisi – Cəmşid Əmirov
(metodik vəsait)

Ünvan:AZ-1022 Bakı şəh.,S.Vurğun küç.88;
E-mail:info@clb.az
URL:www.clb.az

F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanasında
çap olunmuşdur.
Sifariş: 47
Çapa imzalanmışdır:15.01.2017
Tirajı:100
Pulsuz